

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Β΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Σοφοκλέους, «Αντιγόνη», Πρόλογος: στ. 39 - 77

Τίτλος:

«Άνθρωποι, στάσεις, παραστάσεις»

Συγγραφή: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗΣ

Εφαρμογή: ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΣΤΑΘΗΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Άνθρωποι, στάσεις, παραστάσεις

Εφαρμογή σεναρίου

Παναγιώτης Καραμανώλης

Δημιουργία σεναρίου

Παναγιώτης Καραμανώλης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Τάξη

Β΄ Λυκείου

Χρονολογία:

Νοέμβριος 2012

Σχολική μονάδα

2^ο ΓΕΛ Σερρών.

Διδακτική / θεματική ενότητα

Σοφοκλέους, «Αντιγόνη»: Πρόλογος, στ. 39 - 77

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Νεοελληνική Γλώσσα

Νεοελληνική Λογοτεχνία

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Θεατρολογία

Κοινωνιολογία

Πολιτική και Δίκαιο

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Wiki του μαθήματος (<https://stapapak.pbworks.com>).

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι αρκετά εξοικειωμένος με τις ΤΠΕ, ώστε να μπορεί να δημιουργήσει τον ψηφιακό χώρο εργασίας των μαθητών και να χειρίζεται με επάρκεια τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα. Η σχολική μονάδα να διαθέτει εργαστήριο υπολογιστών με τουλάχιστον δεκαπέντε τερματικά. Αν δεν επαρκούν τα τερματικά του σχολείου, μπορούν οι μαθητές να φέρνουν φορητούς Η/Υ από το σπίτι. Τέλος, οι μαθητές είναι απαραίτητο να μπορούν να χειρίζονται προγράμματα επεξεργασίας κειμένου και λογισμικά παρουσίασης, ενώ καλό είναι ορισμένοι από αυτούς να έχουν δεξιότητες δημιουργίας βίντεο. Όλοι οι μαθητές πρέπει να διαθέτουν σύνδεση με το διαδίκτυο στο σπίτι τους.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Παναγιώτης Καραμανώλης: «Άνθρωποι, στάσεις και παραστάσεις», Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Β΄ Λυκείου, 2012

Το σενάριο αντλεί

-

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Όπως φαίνεται και από τον τίτλο του, το σενάριο, με αφορμή τους συγκεκριμένους στίχους του Προλόγου της «Αντιγόνης», επιδιώκει να φωτίσει διαφορετικές στάσεις

ανθρώπων που αντιμετωπίζουν τις ίδιες καταστάσεις, τα κίνητρά τους, την κοινωνική θέση και την αναμενόμενη δράση των προσώπων, τον ρόλο κοινωνικών φαινομένων όπως το δίκαιο, η θρησκεία και η πολιτική εξουσία. Στοχεύει, επίσης, στην ανάδειξη της θεατρικότητας του κειμένου και στην παραγωγή κριτικού λόγου εκ μέρους των μαθητών.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Προϋπόθεση για την αναμόρφωση του διδακτικού πλαισίου του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας είναι η αλλαγή του παιδαγωγικού κλίματος και η ενεργός εμπλοκή των μαθητών στην προσέγγιση των κειμένων. Χρειάζεται συνεπώς να στοχεύσουμε (Τσάφος, 2004):

- Στη μετάβαση από την προσληπτική μάθηση και την παθητική αποδοχή στη διερεύνηση και τη διατύπωση προσωπικής άποψης από τους μαθητές.
- Στην ανάπτυξη αναγνωστικών στρατηγικών από τους μαθητές, που θα τους οδηγήσουν στην αυτόνομη παραγωγή νοήματος και παράλληλα θα τους επιτρέψουν να ενεργοποιούν σταδιακά απαιτητικές νοητικές λειτουργίες.

Οι παραπάνω στόχοι αποτελούν αιτήματα των κριτικών κυρίως παιδαγωγών που ορίζουν τη διδασκαλία «ως ένα επικοινωνιακό γεγονός, όπου εκπαιδευτικοί και μαθητές επιχειρούν να οργανώσουν και να διεξαγάγουν διαδικασίες που έχουν ως στόχο την απόκτηση, την τροποποίηση και την αποδόμηση αντιλήψεων, στάσεων και πρακτικών μέσα στην κοινωνική πραγματικότητα, μέσα σε ένα διδακτικό περιβάλλον που επιτρέπει τη συμμετοχή, την επιλογή και την απόφαση. [...] Ο εκπαιδευτικός, σε συνεργασία με τους μαθητές, οργανώνει το περιβάλλον με στόχο οι μαθητές να μάθουν μέσα σε αυτό να δρουν, να επικοινωνούν και να συμμετέχουν ως ενεργά υποκείμενα, ως πολίτες της πόλης και όχι απλά να δέχονται την επίδραση του εκπαιδευτικού μέσα από προεπιλεγμένους αυστηρά στόχους περιεχόμενα και πρακτικές» (Κοσσυβάκη, 2003, 29-30).

Η αρχαία ελληνική τραγωδία ως κείμενο και διδακτικό αντικείμενο προσφέρεται για την εφαρμογή των πρακτικών που αναφέρθηκαν, καθώς αποτελεί ένα σύνθετο, «ξεχωριστό και συναρπαστικό γραμματειακό είδος της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας που συνδυάζει, σε ενιαίο θέμα ή ανάγνωσμα, τις τέχνες του λόγου, της μουσικής, της όρχησης και της σκηνογραφίας με τη δράση επί σκηνής των υποκριτών που υποδύονται τους ρόλους των ηρώων των δραματικών έργων» (ΥΠΕΠΘ, 2008, 38). Το δράμα μεταφέρει, επίσης, το ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο, τόσο της εποχής κατά την οποία εξελίσσεται ο μύθος, όσο και της περιόδου που γράφτηκε. Οι μαθητές μπορούν, μέσω των διαδικασιών που προτείνονται, να δραστηριοποιηθούν ενεργά και να στοχαστούν δημιουργικά πάνω στα σημαντικά θέματα που θα απασχολήσουν τη διδασκαλία.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να γνωρίσουν πώς οι κοινωνικές και οικογενειακές συνθήκες της εποχής αντανακλώνται στο δράμα και να τις συγκρίνουν με αντίστοιχες σύγχρονες. Συγκεκριμένα να διαπιστώσουν:
 - Τη θέση της γυναίκας.
 - Τον ρόλο της θρησκείας.
- Να αναγνωρίσουν τον ρόλο της πολιτικής (ή και άλλων μορφών) εξουσίας, τότε και σήμερα. Συγκεκριμένα να αναζητήσουν:
 - Τις αιτίες, τους τρόπους και το τίμημα της αμφισβήτησης και αντίστασης στην εξουσία.
 - Τη σημασία της θυσίας και την καταξίωση που, τυχόν, προσφέρει.
 - Τα ιδανικά για τα οποία αγωνίζονται οι άνθρωποι.
- Να γνωρίσουν άλλες εκδοχές και χρήσεις του μύθου από μεταγενέστερους λογοτέχνες και μη.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να επικοινωνήσουν με το αρχαίο κείμενο, να ξεπεράσουν φόβους που προέρχονται από προηγούμενες, τυχόν αρνητικές, αναγνωστικές εμπειρίες και πιθανόν να επανακαθορίσουν τη στάση τους απέναντι στην αρχαία ελληνική γραμματεία.
- Να εκτιμήσουν τη ρητορική των ηρώων, τα επιχειρήματά τους και τη λειτουργία τους στον θεατρικό λόγο.
- Να αποτιμήσουν τον ρόλο του λεξιλογίου, της γνωμολογίας και των λοιπών εκφραστικών τρόπων και σχημάτων λόγου.
- Να προβληματιστούν σχετικά με την εκφορά του λόγου στο θέατρο, τη γλώσσα του σώματος και του προσώπου.
- Να γνωρίσουν τα κειμενικά είδη της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας και της θεατρικής κριτικής, το τυπικό και τον ρόλο του καθενός.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να ασκηθούν στη μετάφραση αρχαίου κειμένου, να προσεγγίσουν άλλες μεταφραστικές εκδοχές του και να εκφράσουν τις απόψεις τους για αυτές.
- Να ασκηθούν στην κατανόηση, στη συζήτηση, στην ανταλλαγή απόψεων και στην παραγωγή προφορικού ή γραπτού λόγου (με αφορμή τα θέματα που τίθενται στην τραγωδία ή διαφόρων ειδών κείμενα σχετικά με αυτά).
- Να κρίνουν και να αξιολογούν θέσεις και απόψεις.
- Να επανεκτιμήσουν τον ρόλο των σύγχρονων εξουσιαστικών μηχανισμών, ώστε να κατανοούν τον τρόπο δράσης τους και να τους αντιμετωπίζουν αναλόγως.
- Να εξοικειωθούν με την παραγωγή και κατανόηση κειμένων που ενσωματώνουν τις νέες τεχνολογίες αλλά και να διαμορφώσουν κριτική στάση απέναντι σε αυτά.

- Να εκφράσουν τις απόψεις τους για το αρχαίο θέατρο και τον ρόλο του στην εποχή μας.

Διδακτικές πρακτικές

-

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η τραγωδία του Σοφοκλή «Αντιγόνη» διδάσκεται για πολλά χρόνια στο Λύκειο και θεωρείται ως ένα από τα πιο παραδοσιακά διδακτικά αντικείμενα. Παραδοσιακός είναι τις περισσότερες φορές και ο τρόπος προσέγγισης του κειμένου και του ιδεολογικού φορτίου που μεταφέρει. Η αντιμετώπιση αυτή συχνά οδηγεί σε καθιερωμένα, πεπαλαιωμένα όσο και ανιαρά σχήματα και «αναμφισβήτητες» παραδοχές, μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο του διδακτισμού και της φρονηματιστικής χρήσης των αρχαίων κειμένων, ενώ ο θεατρική διάσταση του κειμένου αποσιωπάται και λησμονιέται. Το συγκεκριμένο σενάριο παραμένει κοντά στο κείμενο, αλλά προτείνει διαφορετικούς τρόπους ανάγνωσής του, προσπαθεί να προβάλει τη θεατρικότητά του και να μεταφέρει στον σύγχρονο κόσμο τους προβληματισμούς του, ώστε να αποκτήσουν νόημα για τους μαθητές.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

-

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Μέσω της αξιοποίησης των ΤΠΕ οι μαθητές/ μαθήτριες

- Συνεργάζονται για την παραγωγή κειμενικού και άλλου ψηφιακού υλικού.
- Διαβάζουν τις απόψεις των συμμαθητών τους, τις σχολιάζουν και καταλήγουν σε συμπεράσματα.
- Παρακολουθούν βίντεο θεατρικών παραστάσεων.
- Μεταφράζουν από κοινού αρχαίο κείμενο στη νέα ελληνική και συγκρίνουν τις μεταφράσεις τους με εκείνες δόκιμων μεταφραστών.

- Έρχονται σε επαφή και αξιοποιούν δημιουργικά κείμενα διαφόρων ειδών.
- Εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες της σύγχρονης τεχνολογίας.
- Καλλιεργούν τον πληροφορικό και κριτικό γραμματισμό.

Κείμενα (

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Σοφοκλέους, *Τραγωδία Β΄ Λυκείου Γενικής Παιδείας*: [«Αντιγόνη»](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

[Σοφοκλής, «Αντιγόνη» στ. 1-99](#). Στο *Sophoclis Fabulae*. 1967. Ed. A. C. Pearson.

Oxford Clarendon Press.

-Σοφοκλής, «Αντιγόνη», στ. 1-99, [μετάφραση Ι. Ν. Γρυπάρη](#). Στο *Οι τραγωδίες του Σοφοκλέους Ι: Αντιγόνη, Ηλέκτρα, Αίας, Τραχίνια*. [χ.χ.]. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Βίντεο

[Απόσπασμα 1](#) και [Απόσπασμα 2](#) από την «Αντιγόνη» του Σοφοκλή, Εθνικό Θέατρο 2002, μετάφραση: Νίκου Παναγιωτόπουλου, σκηνοθεσία: Νικαίτης Κοντούρη [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου - YouTube].

[«Επτά επί Θήβας»](#) του Αισχύλου, Θέατρο Μοσχοποδίου Θήβας 1982, μετάφραση, σκηνοθεσία, κοστουμιά: Γιάννης Τσαρούχης [πηγή: YouTube].

[«Οιδίπους τύραννος»](#) του Σοφοκλή, Εθνικό Θέατρο 1974, μετάφραση: Φώτος Πολίτης, σκηνοθεσία: Τάκης Μουζενίδης [πηγή: YouTube].

[«Οιδίπους τύραννος»](#) του Σοφοκλή, Εθνικό Θέατρο 2000, μετάφραση-σκηνοθεσία: Βασίλης Παπαβασιλείου [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

[«Τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα:»](#) (βιντεοσκοπημένη συνέντευξη) [πηγή: YouTube].

Τραγούδια / Ηχητικά αποσπάσματα

[«Δανεικά ιδανικά»](#) Μουσική / Στίχοι / Εκτέλεση: Κουρτίδου Σοφία, Hidden Track Records, 2012 [πηγή: YouTube].

Ιστοσελίδες

Βιτζηλαίος Βαγγέλης, [«Η σύγκρουση των πολιτισμών είναι εδώ»](#), ηλεκτρονική εφημερίδα “Newpost”, 24/09/2012.

[Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων](#) [πηγή: Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών].

Παγιατάκης Σπύρος, [«Ένας Κρέοντας γεμάτος μυστήριο»](#), εφημ. «Η Καθημερινή», 12/08/2001.

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Για την υλοποίηση του συγκεκριμένου σεναρίου ακολουθήθηκε η παρακάτω διαδικασία:

Ο καθηγητής, πρώτα δημιούργησε το Wiki του μαθήματος (staparak.pbworks.com) και στη συνέχεια προχώρησε στην ανάρτηση των Φύλλων Εργασίας, που στις πρώτες Φάσεις του σεναρίου ήταν κοινά για όλες τις ομάδες και για τις τελευταίες Φάσεις ήταν διαφορετικά για κάθε ομάδα. Παράλληλα, δημιούργησε χρήστες και κωδικούς, προκειμένου να επιτευχθεί η πρόσβαση των μαθητών στο περιβάλλον Wiki. Και όταν η ύλη έφτασε στο στίχο 39, που είναι και ο εναρκτήριο στίχος του σεναρίου, ζητήθηκε από τους μαθητές να χωριστούν σε ομάδες, αφού ενημερώθηκαν νωρίτερα για το είδος αλλά και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα υλοποιούνταν στη συνέχεια. Ο χωρισμός σε ομάδες δεν παρουσίασε καμιά ιδιαίτερη δυσκολία, αφού υιοθετήθηκε ο χωρισμός που είχαν οι μαθητές και σε άλλα μαθήματα.

Η δύναμη του τμήματος Β4 ανέρχεται σε εικοσιτέσσερις (24) μαθητές. Έτσι, λοιπόν, σχηματίστηκαν πέντε ομάδες (τέσσερις των πέντε και μία των τεσσάρων ατόμων) και συζητήθηκε το οργανωτικό πλαίσιο.

Το σενάριο υλοποιήθηκε συνολικά στο εργαστήριο πληροφορικής στο οποίο μόνο οι τέσσερις από τους δώδεκα υπολογιστές είναι σύγχρονοι και αποδοτικοί. Έτσι, ζητήθηκε από τους μαθητές να έχουν μαζί τους ένα- δύο φορητούς υπολογιστές για κάθε ενδεχόμενο. Η πρώτη ώρα κρίθηκε σκόπιμο να αφιερωθεί στο μοίρασμα των κωδικών και σε πειραματισμούς σχετικά με τη λειτουργία του Wiki, προκειμένου να υπάρξει η επιθυμητή για τη συνέχεια εξοικείωση και άνεση στη χρήση του. Οι επόμενες 6 ώρες αφιερώθηκαν στην υλοποίηση των πέντε Φύλλων Εργασίας και η έκτη στην παρουσίαση κάποιων δραστηριοτήτων και στη συνολική αποτίμηση της προσπάθειας.

Για εύλογους λόγους κάποιες δραστηριότητες είτε τροποποιήθηκαν, ώστε να ανταποκρίνονται στη φυσιογνωμία του συγκεκριμένου τμήματος, είτε δεν υλοποιήθηκαν, ενώ προστέθηκαν κάποιες άλλες.

Η πιο σημαντική αλλαγή που πραγματοποιήθηκε στα Φύλλα Εργασίας, όπως θα φανεί και στο επισυναπτόμενο υλικό τεκμηρίωσης, είναι η διεύρυνση των στίχων τους οποίους αφορούσαν τα Φύλλα Εργασίας. Έτσι, λοιπόν, θεωρήθηκε αδόκιμο να καταταμηθεί ο μονόλογος της Ισμήνης με όλες τις συνέπειες της αποσπασματικότητας και της ελλειμματικής κατανόησης, οπότε η πρώτη προσέγγιση αφορά τους στίχους 39- 69 και η δεύτερη τους στίχους 70- τέλος του προοιμίου.

Για την πρώτη ουσιαστική ενασχόληση των μαθητών με το σενάριο, ακολουθήθηκε η παρακάτω προτεινόμενη από τον συντάκτη του σεναρίου αφόρμηση:

Στους στίχους που προηγούνται η Αντιγόνη έχει γνωστοποιήσει το διάταγμα του Κρέοντα και στο τέλος του μονολόγου της ανακοινώνει με αινιγματικό τρόπο στην Ισμήνη ότι με τη στάση της θα αποδείξει ότι είναι συνεπής στις υποχρεώσεις που πηγάζουν από την ευγενική της καταγωγή ή όχι.

Ο διδάσκων ρωτά τους μαθητές σχετικά με τις λεπτομέρειες του διατάγματος του Κρέοντα και τα στοιχεία της προηγούμενης ενότητας που δείχνουν τη θέση που κρατά η Αντιγόνη στην απόφαση αυτή. Στη συνέχεια, αναφέρεται στους στίχους με

την πρόκληση της Αντιγόνης στην Ισμήνη και τους ρωτά σε τι κατά τη γνώμη τους συνίσταται αυτή και ποια αναμένουν να είναι η αντίδραση της Ισμήνης.

Στη συνέχεια, ακολουθούν τα Φύλλα Εργασίας, όπως δόθηκαν στις ομάδες:

1η διδακτική ώρα: Γνωριμία και εξοικείωση με το περιβάλλον Wiki.

2η διδακτική ώρα: 1ο Φύλλο Εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες).

3η διδακτική ώρα: 2ο Φύλλο Εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες).

4η διδακτική ώρα: 3ο Φύλλο Εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες).

5η διδακτική ώρα: 4ο Φύλλο Εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες).

6η διδακτική ώρα: 5ο Φύλλο Εργασίας (ξεχωριστό για κάθε ομάδα).

7^η διδακτική ώρα: Παρουσίαση δραστηριοτήτων, προβολή βίντεο, συζήτηση.

2^η διδακτική ώρα

Ανοίξτε την ιστοσελίδα της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα όπου υπάρχει ο [πρόλογος](#) της «Αντιγόνης».

Στη συνέχεια, να μεταφέρετε στον παρακάτω πίνακα το κείμενο των στίχων 39-69 στην μεσαία στήλη, την αντίστοιχη μετάφραση του Γιάννη Γρυπάρη στην αριστερή στήλη και την αντίστοιχη μετάφραση της Στέλλας Μπαζάκου στη δεξιά στήλη.

Γρυπάρης	Πρωτότυπο	Μπαζάκου

Αφού μελετήσετε τις δύο μεταφράσεις, να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα, εντοπίζοντας τον τρόπο με τον οποίο αποδίδονται οι παρακάτω λέξεις ή φράσεις:

Αρχαία λέξη ή φράση	Απόδοσή της από Γ. Γρυπάρη	Απόδοσή της από Στ. Μπαζάκου
λύουσ' ἄν εἶθ' ἄπτουσα		
ξυμπονήσεις		
κινδύνευμα		
κουφιεῖς		

ἀπόρρητον πόλει		
σχετλία		
Κρέοντος ἀντειρηκότος		
οὐδέν μετὰ (=μέτεστιν) αὐτῶ		
εἶργειν με τῶν ἐμῶν		
κασιγνήτη		
Οἶμοι		
ἀπεχθής		
δυσκλεής		
πρὸς αὐτοφώρων		
ἀμπλακημάτων		
ἀράξας		
ὄψεις		
λωβᾶται		
πλεκταῖσιν ἀρτάναισι		
νόμου βία		
ψῆφον τυράννων ἢ κράτη		
παρέξιμεν		
μόνα δὴ νῶ λελειμμένα		
γυναῖχ' ὅτι ἔφυμεν		
ὡς πρὸς ἄνδρας οὐ μαχουμένα		
κάτι τῶνδ' ἀλγίονα		

χθονός		
ώς βιάζομαι τάδε		
τοῖς ἐν τέλει βεβῶσι πείσομαι		
περισσὰ πράσσειν		
οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα.		

Δώσε μια σύντομη απάντηση στο παρακάτω ερωτήματα:

Τι προτείνει η Αντιγόνη στην Ισμήνη;

Πώς αντιδρά στην πρόταση η Ισμήνη και τι επικαλείται;

Ποια θέματα θίγονται, κατά τη γνώμη σας, στην ενότητα αυτή;

3^η διδακτική ώρα:

Οι συζητήσεις να καταγραφούν στο Wiki.

Ελάτε στη θέση της Αντιγόνης και υποστηρίξτε με επιχειρήματα την απόφασή της.(2 ομάδες).

Ελάτε στη θέση της Ισμήνης και υποστηρίξτε με επιχειρήματα την απόφασή της.(2 ομάδες).

Συζητήστε το θέμα: η εξουσία ως καταπιεστικός και κατασταλτικός μηχανισμός. (1 ομάδα)

4η διδακτική ώρα:

Μέσα από τα λόγια της Ισμήνης (49-69) οδηγούμαστε στην προϊστορία του έργου. Η αυτοτύφλωση του Οιδίποδα και η αυτοκτονία της Ιοκάστης συναντώνται στην τραγωδία του Σοφοκλή «Οιδίπους τύραννος», ενώ ο αμοιβαίος θάνατος Πολυνείκη και Ετεοκλή στην τραγωδία «Επτά επί Θήβας» του Αισχύλου. Σχετικά αποσπάσματα θα παρακολουθήσουμε στη συνέχεια.

1. Απόσπασμα από την παράσταση του «Οιδίποδα τυράννου» του Σοφοκλή, που δόθηκε από το Εθνικό Θέατρο το 1974, σε μετάφραση του Φώτου Πολίτη και

σκηνοθεσία του Τάκη Μουζενίδη. Συγκεκριμένα, προβάλλουμε από την Έξοδο της τραγωδίας την αφήγηση του Εξάγγελου και την εμφάνιση του τυφλωμένου Οιδίποδα. Το βίντεο της παράστασης βρίσκεται στην [ιστοσελίδα](#) αυτή: Από εκεί προβάλλουμε τις σκηνές που βρίσκονται μεταξύ του χρονικού διαστήματος 1.05'.36'' και 1.12'.50''.

2. Το ίδιο απόσπασμα από την παράσταση του Εθνικού Θεάτρου το 2000, σε μετάφραση και σκηνοθεσία του Βασίλη Παπαβασιλείου. Το βίντεο της παράστασης αυτής βρίσκεται στην [ιστοσελίδα](#) αυτή. Από την επιλογή «Τέταρτο Στάσιμο-Έξοδος», προβάλλουμε τις σκηνές μεταξύ του χρονικού διαστήματος 4'.30'' και 12'.36''.

3. Απόσπασμα από την παράσταση των «Επτά επί Θήβας» του Αισχύλου, που ανέβηκε το 1982 από τον Γιάννη Τσαρούχη. Το βίντεο της παράστασης αυτής βρίσκεται στην [ιστοσελίδα](#) αυτή. Από εκεί προβάλλουμε τη σκηνή με τον Άγγελο να ανακοινώνει στον Χορό τον θάνατο του Ετεοκλή και του Πολυνείκη (μεταξύ του χρονικού διαστήματος 1.01'.41'' και 1.03'.28'').

Αφού παρακολουθήσατε τα σχετικά αποσπάσματα, να υλοποιήσετε τις παρακάτω δραστηριότητες. Εάν ο χρόνος δε φτάνει, να εργαστείτε και από το σπίτι.

1. Σημειώστε τρία στοιχεία που σας εντυπωσίασαν από τις σκηνές που παρακολουθήσατε πριν από λίγο.
2. Σημειώστε τα συναισθήματα που αισθανθήκατε κατά την παρακολούθηση των αποσπασμάτων.
3. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα στοιχεία εκείνα που καθιστούν τον Οιδίποδα τραγικό ήρωα;
4. Να συγκρίνετε τα αποσπάσματα από τις δύο παραστάσεις της τραγωδίας «Οιδίπους τύραννος». Ποιες διαφορές παρατηρήσατε ως προς τη μετάφραση, την εκφορά του λόγου και τη γενικότερη εικόνα των δύο παραστάσεων; Να κάνετε έναν σύντομο κριτικό σχολιασμό των σκηνών της παράστασης που σας άρεσε λιγότερο.

5^η διδακτική ώρα:

Ανοίξτε την ιστοσελίδα της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα όπου υπάρχει ο [πρόλογος](#) της «Αντιγόνης».

Στη συνέχεια, να μεταφέρετε στον παρακάτω πίνακα το κείμενο των στίχων 70 μέχρι το τέλος του προλόγου στην μεσαία στήλη, την αντίστοιχη μετάφραση του Γιάννη Γρυπάρη στην αριστερή στήλη και την αντίστοιχη μετάφραση της Στέλλας Μπαζάκου στη δεξιά στήλη.

Γρυπάρης	Πρωτότυπο	Μπαζάκου

Συμπληρώστε τώρα τον παρακάτω πίνακα, αφού εντοπίσετε με ποιον τρόπο αποδίδονται από τους δύο μεταφραστές οι λέξεις ή οι φράσεις της αριστερής στήλης.

Αρχαία λέξη ή φράση	Απόδοσή της από Γ. Γρυπάρη	Απόδοσή της από Στ. Μπαζάκου
Οὐτ' ἂν κελεύσαιμ'		
ἐμοῦ γ' ἂν ἠδέως δρώης μέτα.		
ἼΑΛΛ' ἴσθ'		
ὅποια σοι δοκεῖ,		
Φίλη μετ' αὐτοῦ κείσομαι,		
φίλου μέτα,		
ὅσια πανουργήσασ'.		
ὄν δεῖ μ' ἀρέσκειν.		
ἼΕκεῖ γὰρ αἰεὶ κείσομαι		
βία πολιτῶν δρᾶν		
ἔφυν ἀμήχανος.		
Σὺ μὲν τάδ' ἂν προὔχοι'		

. Οἴμοι ταλαίνης,		
ὡς ὑπερδέδοικά σου.		
Μὴ 'μοῦ προτάρβει·		
τὸν σὸν ἐξόρθου πότμον.		
, κρυφῆ δὲ κεῦθε		
Οἴμοι, καταύδα		
οἶδ' ἀρέσκουσ'		
οἷς μάλισθ' ἀδεῖν με χρή.		
· ἀλλ' ἀμηχάνων ἐρῶς.		
Ἄρχῆν δὲ θηρᾶν οὐ πρέπει τάμηχانا.		
προσκεῖση δίκη.		
Ἄλλ' ἔα με καὶ τὴν ἐξ ἔμοῦ δυσβουλίαν		
, στεῖχε·		
αλλ' ἴσθ'		

Γράψτε τώρα τη δική σας μετάφραση και συζητήστε πάνω στις επιλογές σας συγκρίνοντας τη δική σας μετάφραση με τις μεταφράσεις της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα.

6η διδακτική ώρα:

Ομάδα 1η

Να διαβάσετε τρεις από τις κριτικές για την παράσταση της «Αντιγόνης», που δόθηκε το 2001 από το Σύγχρονο Θέατρο της Αθήνας, σε σκηνοθεσία Γιώργου Κιμούλη.

Στη συνέχεια, α) να εντοπίσετε τις πληροφορίες και τις απόψεις για το έργο, που περιέχονται στις κριτικές, β) να επισημάνετε τα θέματα με τα οποία ασχολούνται οι κριτικοί. Ποιες γνώμες εκφράζουν; γ) Να σχολιάσετε τις διαφορετικές κρίσεις που διατυπώνονται. Ποια κριτική πιστεύετε ότι θα σας επηρέαζε περισσότερο και γιατί; Οι δύο πρώτες κριτικές διατίθενται [εδώ](#) και η τρίτη βρίσκεται στην [ιστοσελίδα](#) της εφημερίδας «Η Καθημερινή».

Ομάδα 2η

Να διαβάσετε τρεις από τις κριτικές για την παράσταση της «Αντιγόνης», που δόθηκε το 2001 από το Σύγχρονο Θέατρο της Αθήνας, σε σκηνοθεσία Γιώργου Κιμούλη.

Στη συνέχεια, α) να εντοπίσετε τις πληροφορίες και τις απόψεις για το έργο, που περιέχονται στις κριτικές, β) να επισημάνετε τα θέματα με τα οποία ασχολούνται οι κριτικοί. Ποιες γνώμες εκφράζουν; γ) Να σχολιάσετε τις διαφορετικές κρίσεις που διατυπώνονται. Ποια κριτική πιστεύετε ότι θα σας επηρέαζε περισσότερο και γιατί; Οι δύο πρώτες κριτικές διατίθενται [εδώ](#) και η τρίτη βρίσκεται στην [ιστοσελίδα](#) της εφημερίδας «Η Καθημερινή».

Ομάδα 3η

1. Το δράμα αυτό του Σοφοκλή παραστάθηκε σε μια εποχή που στην Αθήνα αμφισβητούνταν έντονα οι παραδοσιακές αξίες και η θρησκευτική πίστη. Με ποιο τρόπο πιστεύετε ότι η τραγωδία σχετίζεται με το θέμα αυτό και ποια θέση φαίνεται να παίρνει ο ποιητής της; Ποιον ρόλο της θρησκευτικής πίστης στην εποχή μας παρουσιάζει το [άρθρο](#) αυτό;

2. Δείτε το βίντεο-κλιπ του τραγουδιού [«Δανεικά ιδανικά»](#). Σχολιάστε σε ένα κείμενο 10 γραμμών τη βασική αντίφαση που τονίζει, σε σχέση με τα διαχρονικά(;) μηνύματα

που προβάλλονται μέσα από την τραγωδία που μελετάμε. Η προβολή του βίντεο θα γίνει ταυτόχρονα για όλες τις ομάδες.

Ομάδα 4η

1. Διαβάστε [εδώ](#) δύο αποσπάσματα από την ποιητική συλλογή του Γιάννη Ρίτσου *Ισμήνη*. Πώς χειρίζεται τον συγκεκριμένο μύθο ο ποιητής και ποια χαρακτηριστικά των πρωταγωνιστριών του προβάλλει;
2. Δείτε το βίντεο-κλιπ του τραγουδιού [«Δανεικά ιδανικά»](#). Σχολιάστε σε ένα κείμενο 10 γραμμών τη βασική αντίφαση που τονίζει, σε σχέση με τα διαχρονικά(;) μηνύματα που προβάλλονται μέσα από την τραγωδία που μελετάμε. Η προβολή του βίντεο θα γίνει ταυτόχρονα για όλες τις ομάδες.

Ομάδα 5η

Ο μονόλογος της Ισμήνης μπορεί να θεωρηθεί ως ένας ολοκληρωμένος συμβουλευτικός ρητορικός λόγος.

α) Να κατατάξετε τα επιχειρήματα στις στήλες που ακολουθούν

A. που στοχεύουν στο συναίσθημα	B. που βασίζονται στη λογική

β) Στον λόγο της η Ισμήνη χρησιμοποιεί αρκετές γνωμολογικές φράσεις. Ποιες είναι αυτές και ποιος είναι ο ρόλος τους, κατά τη γνώμη σας;

γ) Θεωρείτε τα επιχειρήματα της Ισμήνης πειστικά ή όχι και γιατί;

2. Δείτε το βίντεο-κλιπ του τραγουδιού [«Δανεικά ιδανικά»](#). Σχολιάστε σε ένα κείμενο 10 γραμμών τη βασική αντίφαση που τονίζει, σε σχέση με τα διαχρονικά(;) μηνύματα που προβάλλονται μέσα από την τραγωδία που μελετάμε.

Φύλλα Εργασίας (του δημιουργού του σεναρίου)

Φύλλο Εργασίας (για κάθε μαθητή χωριστά)

1. Ανοίξτε την ιστοσελίδα με [το κείμενο](#) της «Αντιγόνης» και εντοπίστε τους στίχους 39-48.

Ο καθηγητής διάβασε τους στίχους 39-48 με τη στιχομυθία των δύο κοριτσιών και ζήτησε από τους μαθητές να απαντήσουν στις ερωτήσεις που ακολουθούν::

1. Τι προτείνει η Αντιγόνη στην Ισμήνη;
2. Πώς αντιδρά στην πρόταση η Ισμήνη και τι επικαλείται;

Οι μαθητές απάντησαν σχετικά.

2. Σημειώστε τις λέξεις/φράσεις που σας δυσκολεύουν περισσότερο στην κατανόηση και, στη συνέχεια, ανοίξτε από την ίδια ιστοσελίδα τη [μετάφραση του Ι. Ν. Γρυπάρη](#). Διαβάστε από τη μετάφραση του αποσπάσματος και σημειώστε πώς αποδίδονται; Αναμένεται να επισημανθούν οι λέξεις/φράσεις: *ταλαιῖφρον, λύουσ' ἂν εἶθ' ἄπτουσα, ξυμπονήσεις, κινδύνευμα, κουφιείς, ἀπόρρητον πόλει, σχετλία, Κρέοντος ἀντειρηκότος, οὐδέν μετα (=μέτεστιν) αὐτῶ εἶργειν με τῶν ἐμῶν.*

3. Σημειώστε ποια θέματα θίγονται, κατά τη γνώμη σας, στην ενότητα αυτή.

Οι μαθητές αναφέρθηκαν στην απόφαση της Αντιγόνης να παραβεί τη διαταγή, στην έκκληξη της Ισμήνης και τη διαφαινόμενη ουδετερότητά της και στην επίκληση από την Ισμήνη της απαγόρευσης της ταφής από τον Κρέοντα. Έγινε σύντομη συζήτηση επί των θεμάτων αυτών.

Στη συνέχεια, οι μαθητές χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες και στα μέλη κάθε ομάδας δόθηκε ως άσκηση για το σπίτι η εξής:

Να ανοίξετε στο σπίτι τον ιστοχώρο του μαθήματος και στη σελίδα της ομάδας σας να γράψετε τις απόψεις σας.

ΟΜΑΔΑ Α:

Ελάτε στη θέση της Αντιγόνης και υποστηρίξτε με επιχειρήματα την απόφασή της.

ΟΜΑΔΑ Β:

Ελάτε στη θέση της Ισμήνης και υποστηρίξτε με επιχειρήματα την απόφασή της.

ΟΜΑΔΑ Γ:

Να αναφέρετε τρεις περιπτώσεις από τη σύγχρονη ζωή, στις οποίες (οποιασδήποτε μορφής) εξουσία λειτουργεί ως κατασταλτικός μηχανισμός. Ποια είναι η στάση σας απέναντι στην εξουσία, όταν λειτουργεί με αυτόν τον τρόπο, στις συγκεκριμένες περιπτώσεις;

2η διδακτική ώρα

Παρουσιάζονται στην ολομέλεια του τμήματος οι εργασίες κάθε ομάδας. Στη συνέχεια, οι μαθητές ανοίγουν την ιστοσελίδα με [το κείμενο](#) της «Αντιγόνης» και εντοπίζουν τους στίχους 49 - 57, τους οποίους διαβάζει ο καθηγητής. Ζητείται από τους μαθητές να απαντήσουν προφορικά στις εξής ερωτήσεις:

1. Σε ποια χρονική βαθμίδα αναφέρονται οι στίχοι 49 - 57;
2. Σε ποια πρόσωπα και γεγονότα αναφέρονται αντιστοίχως οι στίχοι 49 - 52, 53 - 54 και 55 - 57;
3. Πώς μεταβαίνει η Ισμήνη σε άλλη χρονική βαθμίδα;

Αναμένεται να διαπιστώσουν οι μαθητές ότι οι στίχοι 49 - 57 αναφέρονται στο προδραματικό παρελθόν. Όσον αφορά τα πρόσωπα, οι στίχοι 49 - 52 αναφέρονται στον Οιδίποδα, οι 53 - 54 στην Ιοκάστη και οι στίχοι 55 - 57 στα δύο αδέρφια, Ετεοκλή και Πολυνείκη.

Για να κατανοηθούν καλύτερα τα γεγονότα στα οποία αναφέρεται η Ισμήνη και να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με νεότερες θεατρικές παραστάσεις μιας άλλης τραγωδίας του Σοφοκλή και μιας του Αισχύλου, προβάλλονται στον διαδραστικό πίνακα ή μέσω βιντεοπροβολέα τα παρακάτω αποσπάσματα, αφού ζητηθεί από τα παιδιά να προσέξουν τόσο τη μετάφραση, όσο και ειδικότερα θέματα που αφορούν τη θεατρική απόδοση των κειμένων:

1. [Απόσπασμα](#) από την παράσταση του «Οιδίποδα τυράννου» του Σοφοκλή, που δόθηκε από το Εθνικό Θέατρο το 1974, σε μετάφραση του Φώτου Πολίτη και σκηνοθεσία του Τάκη Μουζενίδη. Συγκεκριμένα, προβάλλουμε από την Έξοδο της τραγωδίας την σκηνή της αφήγησης του Εξαγγέλλου και την εμφάνιση του τυφλωμένου Οιδίποδα, δηλαδή τις σκηνές του χρονικού διαστήματος μεταξύ 1.05'.36'' και 1.12'.50''.

2. Το ίδιο [απόσπασμα](#) από την παράσταση του Εθνικού Θεάτρου το 2000, σε μετάφραση και σκηνοθεσία του Βασίλη Παπαβασιλείου. Από την επιλογή «Τέταρτο Στάσιμο - Έξοδος» προβάλλουμε τις σκηνές του χρονικού διαστήματος μεταξύ 4'30'' και 12'36''.

3. [Απόσπασμα](#) από την παράσταση των «Επτά επί Θήβας» του Αισχύλου, που ανέβηκε το 1982 στη σκηνή από τον Γιάννη Τσαρούχη. Προβάλλουμε τη σκηνή με τον Άγγελο να ανακοινώνει στον Χορό τον θάνατο του Ετεοκλή και του Πολυνείκη, δηλαδή τη σκηνή του χρονικού διαστήματος μεταξύ 1.01'.41'' και 1.03'.28''.

Το **Φύλλο Εργασίας** που δίνεται, για να συμπληρωθεί από κάθε μαθητή στο σπίτι, περιλαμβάνει τα εξής:

1. Σημειώστε τρία στοιχεία που σας εντυπωσίασαν από τις σκηνές που παρακολουθήσατε.
2. Σημειώστε τα συναισθήματα που αισθανθήκατε κατά την παρακολούθηση των αποσπασμάτων.
3. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα στοιχεία εκείνα που καθιστούν τον Οιδίποδα τραγικό ήρωα;
4. Να συγκρίνετε τα αποσπάσματα από τις παραστάσεις της τραγωδίας «Οιδίπους τύραννος». Ποιες διαφορές παρατηρήσατε ως προς τη μετάφραση, την εκφορά του λόγου και τη γενικότερη εικόνα των δύο παραστάσεων; Να κάνετε έναν σύντομο κριτικό σχολιασμό των σκηνών της παράστασης που σας άρεσε περισσότερο.

5. Διαβάστε τη δεύτερη υποενότητα του μονολόγου της Ισμήνης (στ. 58-68) και προσπαθήστε να εντοπίσετε τη χρονική βαθμίδα στην οποία κινείται η Ισμήνη.

3η διδακτική ώρα

Διαβάζονται ενδεικτικά απαντήσεις στα ερωτήματα της προηγούμενης ώρας και οι μαθητές χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες και ανοίγουν το Φύλλο Εργασίας που περιέχει το κείμενο των στίχων 58-77. Ζητείται από τις δύο πρώτες ομάδες να γράψουν, με τη βοήθεια λεξιλογίου που υπάρχει στο ίδιο Φύλλο, τη δική τους μετάφραση/απόδοση για τους στίχους 58-68, και από τις άλλες δύο τη μετάφραση/απόδοση των στίχων 69-77. Ο καθηγητής τονίζει ότι τα παιδιά μπορούν να κάνουν τις δικές τους επιλογές στη μετάφραση/απόδοση του κειμένου και ότι δεν θα πρέπει να αισθάνονται δεσμευμένοι αλλά ελεύθεροι να αποδώσουν το κείμενο όπως πιστεύουν καλύτερα.

Στη συνέχεια, οι μεταφραστικές απόπειρες των μαθητών διαβάζονται ή, αν υπάρχει χρόνος, αποδίδονται θεατρικά από δύο μέλη κάθε ομάδας στην ολομέλεια της τάξης. Το ίδιο γίνεται και με τις [μεταφράσεις](#) του αντίστοιχου κειμένου από την ιστοσελίδα της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα.

Ακολουθεί συζήτηση, που προτείνεται να αφορά θέματα όπως:

- Η διαδικασία που ακολούθησαν κατά τη μετάφραση, τις δυσκολίες που τυχόν συνάντησαν.
- Η διαφορετική απόδοση σημείων του κειμένου από τους ίδιους και από τους δόκιμους μεταφραστές.
- Οι διαφορές των «σχολικών» από τις «μη σχολικές» μεταφράσεις.
- Η σχέση της μετάφρασης με το πρωτότυπο κείμενο.
- Η εξέλιξη της γλώσσας.

Ανακοινώνεται στους μαθητές η εξής ομαδική εργασία και συγκροτείται ομάδα εργασίας, για να την πραγματοποιήσει: η Αντιγόνη αγωνίζεται, μεταξύ άλλων, για το ανθρώπινο δικαίωμά της να θάψει τον αδελφό της. Υπάρχουν ανθρώπινα δικαιώματα

που καταπατούνται στη σύγχρονη κοινωνία από την κυρίαρχη (οικονομική και πολιτική) εξουσία; Ποια θέση σκέφτεστε να πάρετε ως νέοι άνθρωποι και πώς θα αντιμετωπίσετε το συγκεκριμένο θέμα;

Για να απαντήσετε δείτε το σχετικό βίντεο [«Τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα;»](#) και διαβάστε τον [σύντομο κατάλογο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων](#) σύμφωνα με την διακήρυξη του ΟΗΕ.

Δημιουργήστε το δικό σας ψηφιακό υλικό για το θέμα. Το υλικό θα προβληθεί με την ολοκλήρωση του σεναρίου.

4η και 5η διδακτική ώρα

Οι μαθητές χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες και τους δίνεται το αντίστοιχο Φύλλο Εργασίας. Η δεύτερη δραστηριότητα (κοινή για όλες τις ομάδες) μπορεί να ξεκινήσει την 4^η και να ολοκληρωθεί την 5^η διδακτική ώρα.

ΟΜΑΔΑ Α

1. Διαβάστε δύο αποσπάσματα από την ποιητική συλλογή του Γιάννη Ρίτσου «Ισμήνη» (διατίθενται στο Wiki). Πώς χειρίζεται τον συγκεκριμένο μύθο ο ποιητής και ποια χαρακτηριστικά των πρωταγωνιστών προβάλλει;

2. Να διαβάσετε τρεις από τις κριτικές για την παράσταση της «Αντιγόνης», που δόθηκε το 2001 από το Σύγχρονο Θέατρο της Αθήνας σε σκηνοθεσία Γιώργου Κιμούλη. Οι δύο πρώτες κριτικές διατίθενται στο Wiki και η τρίτη κριτική [εδώ](#).

Στη συνέχεια

α) να εντοπίσετε τις πληροφορίες και τις απόψεις για το έργο που περιέχονται στις κριτικές

β) να επισημάνετε τα θέματα με τα οποία ασχολούνται οι κριτικοί. Ποιες γνώμες εκφράζουν;

γ) να σχολιάσετε τις διαφορετικές κρίσεις που διατυπώνονται. Ποια κριτική πιστεύετε ότι θα σας επηρέαζε περισσότερο και γιατί;

ΟΜΑΔΑ Β

1. Ο μονόλογος της Ισμήνης μπορεί να θεωρηθεί ως ένας ολοκληρωμένος συμβουλευτικός ρητορικός λόγος.

α) Να κατατάξετε τα επιχειρήματα στις στήλες που ακολουθούν

Α. Επιχειρήματα που στοχεύουν στο συναίσθημα	Β. Επιχειρήματα που βασίζονται στη λογική

β) Στον λόγο της η Ισμήνη χρησιμοποιεί αρκετές γνωμολογικές φράσεις. Ποιος είναι ο ρόλος τους, κατά τη γνώμη σας;

γ) Θεωρείτε τα επιχειρήματα της Ισμήνης πειστικά ή όχι και γιατί;

2. Να διαβάσετε τρεις από τις κριτικές για την παράσταση της «Αντιγόνης», που δόθηκε το 2001 από το Σύγχρονο Θέατρο της Αθήνας σε σκηνοθεσία Γιώργου Κιμούλη. Οι δύο πρώτες κριτικές διατίθενται στο Wiki και η τρίτη κριτική [εδώ](#).

Στη συνέχεια

α) να εντοπίσετε τις πληροφορίες και τις απόψεις για το έργο που περιέχονται στις κριτικές

β) να επισημάνετε τα θέματα με τα οποία ασχολούνται οι κριτικοί. Ποιες γνώμες εκφράζουν;

γ) να σχολιάσετε τις διαφορετικές κρίσεις που διατυπώνονται. Ποια κριτική πιστεύετε ότι θα σας επηρέαζε περισσότερο και γιατί;

ΟΜΑΔΑ Γ

1. Δείτε το βίντεο - κλιπ του τραγουδιού [«Δανεικά ιδανικά»](#). Σχολιάστε σε ένα κείμενο δέκα γραμμών τη βασική αντίφαση που τονίζει, σε σχέση με τα διαχρονικά (;) μηνύματα τα οποία προβάλλονται μέσω της «Αντιγόνης». Η προβολή του βίντεο θα γίνει ταυτόχρονα για όλες τις ομάδες.
2. Να διαβάσετε τρεις από τις κριτικές για την παράσταση της «Αντιγόνης», που δόθηκε το 2001 από το Σύγχρονο Θέατρο της Αθήνας σε σκηνοθεσία Γιώργου Κιμούλη. Οι δύο πρώτες κριτικές διατίθενται στο Wiki και η τρίτη κριτική [εδώ](#).

Στη συνέχεια

- α) να εντοπίσετε τις πληροφορίες και τις απόψεις για το έργο που περιέχονται στις κριτικές
- β) να επισημάνετε τα θέματα με τα οποία ασχολούνται οι κριτικοί. Ποιες γνώμες εκφράζουν;
- γ) να σχολιάσετε τις διαφορετικές κρίσεις που διατυπώνονται. Ποια κριτική πιστεύετε ότι θα σας επηρέαζε περισσότερο και γιατί;

ΟΜΑΔΑ Δ

1. Το δράμα αυτό του Σοφοκλή παραστάθηκε σε μια εποχή κατά την οποία στην Αθήνα αμφισβητούνταν έντονα οι παραδοσιακές αξίες και η θρησκευτική πίστη. Με ποιον τρόπο πιστεύετε ότι η τραγωδία σχετίζεται με το θέμα αυτό και ποια θέση φαίνεται να παίρνει ο ποιητής της; Ποιο ρόλο της θρησκευτικής πίστης στην εποχή μας παρουσιάζει το άρθρο [«Η σύγκρουση των πολιτισμών είναι εδώ»](#);
2. Να διαβάσετε τρεις από τις κριτικές για την παράσταση της «Αντιγόνης», που δόθηκε το 2001 από το Σύγχρονο Θέατρο της Αθήνας σε σκηνοθεσία Γιώργου Κιμούλη. Οι δύο πρώτες κριτικές διατίθενται στο Wiki και η τρίτη κριτική [εδώ](#).

Στη συνέχεια

- α) να εντοπίσετε τις πληροφορίες και τις απόψεις για το έργο που περιέχονται στις κριτικές

β) να επισημάνετε τα θέματα με τα οποία ασχολούνται οι κριτικοί. Ποιες γνώμες εκφράζουν;

γ) να σχολιάσετε τις διαφορετικές κρίσεις που διατυπώνονται. Ποια κριτική πιστεύετε ότι θα σας επηρέαζε περισσότερο και γιατί;

7η διδακτική ώρα

Ανακοινώνονται τα αποτελέσματα της εργασίας των ομάδων. Προβάλλεται σε βίντεο ο πρόλογος της τραγωδίας από την παράσταση του Εθνικού Θεάτρου το 2002, σε σκηνοθεσία Νικαίτης Κοντούρη και μετάφραση Νίκου Παναγιωτόπουλου. [[απόσπασμα 1](#) και [απόσπασμα 2](#): η σκηνή του χρονικού διαστήματος μεταξύ 7'.15'' και 15'.20''].

Ακολουθεί συζήτηση σχετικά με το ενδιαφέρον που μπορεί να προκαλεί το «ανέβασμα» και η παρακολούθηση παραστάσεων αρχαίου δράματος στην εποχή μας, την επικαιρότητά του και τον ρόλο του.

Τέλος, προβάλλεται το υλικό της εργασίας εκτός τάξης, που δόθηκε την 3^η διδακτική ώρα, και γίνεται αξιολόγηση του σεναρίου.

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

—

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η υλοποίηση του σεναρίου ολοκληρώθηκε σε 7 διδακτικές ώρες και απλώθηκε στο δεύτερο και τρίτο δεκαήμερο του Δεκεμβρίου. Για την υλοποίησή του χρειάστηκε να ζητηθεί χρόνος και από άλλα μαθήματα, προκειμένου να ολοκληρωθεί σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα. Δεν παρουσιάστηκαν ιδιαίτερες δυσκολίες, αν και οι μαθητές δεν ήταν εξοικειωμένοι με παρόμοιες πρακτικές. Υπήρξε κάποια αρχική δυστοκία στο νχειρισμό του Wiki και στη διαμόρφωση των κανόνων συνεργασίας των ομάδων, αλλά αυτό ξεπεράστηκε εύκολα. Ο διδάσκων, παρών διαρκώς, έλυνε απορίες και έδινε λύσεις σε διαρκώς ανακύπτοντα μικροπροβλήματα.

Τα απαντημένα Φύλλα Εργασίας μπορεί τα δει κανείς ως επισκέπτης στον εικονικό χώρο του Wiki <https://stapapak.pbworks.com> (όνομα χρήστη: visitor1 και κωδικός πρόσβασης: 1visitor).

Το πρώτο Φύλλο Εργασίας, κοινό για όλες τις ομάδες, που στόχευε σε μια πρώτη εξοικείωση των μαθητών με το κείμενο περιείχε δραστηριότητες κυρίως κειμενογλωσσικές που αξιοποιούσαν το ψηφιακό περιβάλλον της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα και κυρίως τις δύο μεταφράσεις που πλαισιώνουν το αρχαίο κείμενο. Μια σύντομη υπόδειξη του διδάσκοντος, καθώς το περιβάλλον ήταν άγνωστο για τους περισσότερους, ήταν αρκετή για την προώθηση της διαδικασίας. Όλες οι ομάδες απάντησαν ικανοποιητικά στη δραστηριότητα αυτή, και προκειμένου να διευκολυνθούν στην αναζήτηση του τρόπου που διαφορετικοί μεταφραστές απέδιδαν τις ίδιες φράσεις, είχα φροντίσει να έχω το κείμενο φωτοτυπημένο σε τρεις στήλες και το μοίρασα στις ομάδες, ώστε να μπορούν να εργάζονται άνετα και να συνεργάζονται αρμονικά. Αντίθετα, στις ερωτήσεις κατανόησης που ολοκλήρωναν το πρώτο Φύλλο υπήρξε κάποιο «μούδιασμα» και πολύ σύντομες απαντήσεις με αποτέλεσμα ο διδάσκων να υποδείξει κάποιες ενδεικτικές ορθές απαντήσεις για ανατροφοδότηση.

Το δεύτερο Φύλλο Εργασίας, κοινό για όλες τις ομάδες που στόχευε κυρίως στην ενσυναίσθηση, συμπληρώθηκε εξίσου καλά και νομίζω ότι διαφαίνεται και η οπτική των παιδιών. Τα μέλη των ομάδων κατέγραψαν τις προσωπικές τους απόψεις και ανατροφοδοτήθηκαν δημιουργικά. Το συμπέρασμα που εξάγεται είναι ότι οι μαθητές γνώριζαν (ενδεχομένως από το Face Book) τη μέθοδο του διαδοχικού σχολιασμού και δεν δυσκολεύτηκαν σχεδόν καθόλου. Αντίθετα, υπήρξε κάποια σχετική δυσκολία με την παρουσίαση των συμπερασμάτων σε PowerPoint, γεγονός που κατά τη γνώμη μου οφείλεται στην αδυναμία σύνθεσης, αλλά και στην εξοικείωση με τις διάφορες μορφές παρουσιάσεων. Σε επίπεδο ιδεών οι μαθητές έδειξαν κατανόηση για την ανθρώπινη Ισμήνη, δικαιολογώντας τους δισταγμούς της και εκφράστηκαν διθυραμβικά για τη γενναιόφρονη στάση της Αντιγόνης.

Το τρίτο Φύλλο Εργασίας, κοινό για όλες τις ομάδες, παρουσίασε κάποια δυσκολία στην υλοποίησή του. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι προβολές που έγιναν απαιτήσαν μεγάλη προετοιμασία από την πλευρά του διδάσκοντος, δεδομένου ότι τα ψηφιακά αρχεία δεν είχαν καλή ηχητική απόδοση. Σχεδόν 30 λεπτά της ώρας διατέθηκαν σε προβολές και έτσι αναπόδραστα ένα μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων των ομάδων μεταφέρθηκε για το σπίτι, ωστόσο δεν υπήρξε κάποια διαμαρτυρία. Δόθηκε έτσι η δυνατότητα στους μαθητές να παρακολουθήσουν αποσπάσματα από παραστάσεις της «Αντιγόνης», του «Οιδίποδα τύραννου» και των «Επτά επί Θήβας», ώστε να φανεί η στενή σχέση ανάμεσα στις τρεις αυτές δημιουργίες. Παράλληλα, οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να συγκρίνουν τις παραστάσεις, εστιάζοντας σε συγκεκριμένες περιοχές, όπως μετάφραση, σκηνοθεσία, ερμηνεία, κοστούμια κ.λπ. Εκτιμώ ότι οι μαθητές σχημάτισαν μια έστω και αδρομερή εικόνα σχετικά με τον φυσικό χώρο ενός θεατρικού έργου και συνέδεσαν την «Αντιγόνη» με άλλες νοηματικά «όμορες» τραγωδίες.

Το τέταρτο Φύλλο Εργασίας, κοινό για όλες τις ομάδες, υπήρξε ουσιαστικά μια επανάληψη του πρώτου Φύλλου Εργασίας σε διαφορετικούς στίχους, δηλαδή από το στίχο 70 έως και το τέλος του προλόγου. Με νωπή την εμπειρία και την κατοχή πλέον κάποιων δεξιοτήτων, αυτή τη φορά οι μαθητές κινήθηκαν πιο γρήγορα, ενώ ήταν φανερό η διάθεση για ανάληψη πρωτοβουλιών. Κατεγράφησαν αξιόλογες μεταφραστικές απόπειρες και ικανοποιητικά αποτελέσματα από τη σύγκριση των μεταφράσεων της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα με τη δική τους μετάφραση. Βέβαια, και εδώ δόθηκε φωτοτυπία με το κείμενο και τις δύο μεταφράσεις, ώστε να καταστεί εφικτή η στίχο – στίχο προσπέλαση του κειμένου,

Επειδή ο χρόνος για τα σχολικά δεδομένα είναι περιορισμένος και για να μην τραβά σε μάκρος το σενάριο, έκρινα σκόπιμο, πριν κουραστούν οι μαθητές, το τελευταίο Φύλλο να το ισοκατανείμω στις ομάδες με δύο δραστηριότητες για την κάθε μία. Αυτό όμως κατέστησε αναγκαία την ύπαρξη και 7^{ης} ώρας προκειμένου να διαχυθεί στην ολομέλεια το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων των ομάδων. Η

αλήθεια είναι ότι στο Φύλλο αυτό, και με δεδομένη την παρουσίαση στην ολομέλεια, υπήρξαν πιο ποιοτικές εργασίες, ενδεχομένως και από το γεγονός ότι υπήρχαν μόνο δύο (εκ των οποίων η μία απλή) δραστηριότητες. Έγινε σύνδεση του προλόγου με τη ρητορεία, διερευνήθηκε η σχέση δράματος και θρησκευτικού συναισθήματος, οι μαθητές μυήθηκαν στις βασικές αρχές της κριτικής ενός θεατρικού έργου και, τέλος, αναζήτησαν επιδράσεις και επιρροές της «Αντιγόνης» στη σύγχρονη ποίηση και μουσική.

Την έβδομη ώρα οι μαθητές παρουσίασαν από μία δραστηριότητα στην ολομέλεια και ακολούθησε προβολή βίντεο με τον πρόλογο της «Αντιγόνης». Έγινε και κάποια συζήτηση σχετικά με το αν έχει νόημα σήμερα να ανεβαίνουν οι αρχαίες τραγωδίες και όλοι απάντησαν καταφατικά, τονίζοντας ότι τιμούμε τους προγόνους μας και την πολιτισμική μας κληρονομιά.

Σε συζήτηση που έγινε με το πέρας του σεναρίου οι μαθητές δήλωσαν ενθουσιασμένοι με την όλη δραστηριότητα, ωστόσο επισήμαναν ότι υπήρξε μια σχετική κόπωση και ότι αυτά τα εγχειρήματα δεν προσφέρονται για καθημερινή χρήση. Θεώρησαν ότι κέρδισαν σε διάφορα επίπεδα και ότι ήταν πολύ σημαντικό το ότι συμμετείχαν ενεργά στη διαδικασία και εκφράστηκαν με τρόπο δημιουργικό.

Συμπεράσματα:

Αν και αρχικά υπήρχε μια απροθυμία των μαθητών, ίσως και ως αποτέλεσμα της «ασχετοσύνης» γύρω από παρόμοιες πρακτικές, στη συνέχεια όλα κύλησαν ομαλά και πραγματοποιήθηκε το σύνολο των δραστηριοτήτων. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι διακρίθηκαν περισσότερο για τη συνέπειά τους οι «μέτριοι» μαθητές σε αντίθεση με τους «καλούς» που αρκέστηκαν στα τυπικά και στα απολύτως αναγκαία. Τους άρεσε πάρα πολύ η εργασία στο Wiki και νομίζω ότι μυήθηκαν ουσιαστικά στη συλλογικότητα. Πολλές φορές μάλιστα από το σπίτι συμπλήρωναν ή διόρθωναν τις δραστηριότητές τους. Κάποιες μάλιστα μαθήτριες παρακινήμενες από τις σχετικές δραστηριότητες μου ζήτησαν να ανεβάσουμε μια θεατρική παράσταση αν όχι όλο το έργο, τουλάχιστον κάποιες επιλεγμένες σκηνές.

Βέβαια, σε ένα μάθημα που διδάσκεται δύο ώρες την εβδομάδα, οι οποίες μπορεί να χαθούν για διάφορους λόγους, που πρέπει να μουν διαγωνίσματα κ.λπ. η υλοποίηση σεναρίου διάρκειας πέντε έως έξι ωρών είναι αρκετά δύσκολη υπόθεση, αν ο καθηγητής δεν πάρει και ώρες από άλλα μαθήματα. Προσωπικά χρησιμοποίησα για το σενάριο αυτό επτά (7) ώρες. Οι τέσσερις (4) ήταν καθαρά του μαθήματος, οι δύο (2) των Θρησκευτικών και η μία (1) της Γυμναστικής. Βέβαια, η πρώτη ώρα, αφιερώθηκε σε οργανωτικά και διαδικαστικά θέματα, αποφεύχθηκε όμως η σύγχυση και η άσκοπη καταπόνηση.

Ωστόσο, θεωρώ ότι η προσπάθεια άξιζε τον κόπο και ότι το μαθησιακό όφελος δεν αναδεικνύεται μόνο από την ποιότητα των εργασιών που υλοποιήθηκαν, αλλά και από τα ερεθίσματα που ποέφερε σε συνδυασμό με τη γενικότερη δυναμική και ώθηση που δόθηκε στη μαθησιακή διαδικασία

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βρασίδης, Χ. & Σ. Ρετάλης. 2005. «Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη υλικού διαδικτυακής μάθησης». Στο *Οι προηγμένες τεχνολογίες διαδικτύου στην υπηρεσία της μάθησης*, επιμ. Σ. Ρετάλης. Αθήνα: Καστανιώτης, 59-77.

Δημητρακοπούλου, Α. 1998. «Σχεδιάζοντας εκπαιδευτικά λογισμικά - Από τις εμπειρικές προσεγγίσεις στη διεπιστημονική θεώρηση», *Σύγχρονη Εκπαίδευση* 100 & 101, σσ. 114-123 & 95-103.

Kalantzis, M. & B. Core. 2001. «Πολυγραμματισμοί». Στο *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*, επιμ. Α.- Φ. Χρησιτίδης. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 214-216.

http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e2/index.html

Κοσσυβάκη, Φ. 2003. *Εναλλακτική Διδακτική. Προτάσεις για τη Μετάβαση από τη Διδακτική του Αντικειμένου στη Διδακτική του Ενεργού Υποκειμένου*. Αθήνα: Gutenberg.

Τσάφος, Β. 2004. *Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και Γλώσσας. Για μια εναλλακτική μαθητεία στον αρχαίο κόσμο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

ΥΠΕΠΘ - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. 2008. *Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Ενιαίο Λύκειο (Σχολικό έτος 2008-9)*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.